

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

SECȚIA A TREIA

HOTĂRÂRE CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 11676/04
introdusă de

Ljube BOŠKOSKI împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), întrunită la 2 septembrie 2004 într-o Cameră compusă din:

dl. G. Ress, *președinte*,

dl. I. Cabral Barreto,

dl. R. Türmen,

dl. J. Hedigan,

dna. M. Tsatsa-Nikolovska,

dna. H.S. Greve,

dl. K. Traja, *judcători*,

și dl. M. Villiger, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior, depusă la data de 29 martie 2004

Având în vedere observațiile prezentate de guvernul pârât și observațiile în răspuns prezentate de reclamant,

După deliberare, decide după cum urmează:

FAPTELE

Reclamantul, domnul Ljube Boškoski, s-a născut în 1960 la Tetovo în Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei. El are dublă cetățenie: macedoneană și croată. Locul său actual de reședință este necunoscut. El este reprezentat în fața Curții de domnul J. Arsov, avocat din Skopje.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, astfel cum au fost prezentate de reclamant, pot fi rezumate după cum urmează.

La data de 24 martie 2004, reclamantul a solicitat Comisiei Electorale de Stat (*Државна Изборна Комисија*) (denumită în continuare SEC) să fie înscris pe lista candidaților independenți la alegerile prezidențiale din Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei. În acest scop, el a strâns 10.000 de semnături ale cetățenilor în sprijinul candidaturii sale.

Pe 25 martie 2004, SEC i-a respins candidatura pe motiv că solicitantul nu îndeplinea condiția prevăzută la articolul 80 § 5 din Constituție, care reglementează eligibilitatea candidaților la alegerile prezidențiale. În special, solicitantul nu avusese reședința neîntreruptă în Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei timp de cel puțin zece din cei cincisprezece ani anteriori datei alegerilor. SEC a constatat că pe 14 septembrie 1987 reclamantul informase autoritățile că nu mai are reședința în Skopje și se înregistrase ca rezident în Rovinj, Croația; acesta a continuat să locuiască în Croația până la 25 ianuarie 1999 (când s-a înregistrat din nou ca rezident în Skopje). În timp ce reședința reclamantului în Croația între 14 aprilie 1989 și 17 noiembrie 1991 a fost acceptată de SEC ca fiind considerată drept reședință națională în temeiul articolului 132 din Constituție (data din urmă fiind data la care Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei și-a adoptat Constituția), reședința sa în Croația între 17 noiembrie 1991 și 25 ianuarie 1999 a fost considerată străină și nu a fost luată în considerare. SEC a calculat că, în cei cincisprezece ani anteriori, reclamantul avusese reședința în Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei pe timp de numai șapte ani, nouă luni și douăzeci și două de zile.

La 26 martie 2004, reclamantul a contestat respingerea candidaturii sale la Curtea Supremă (*Врховен Суд на РМ*), susținând că SEC a calculat incorect durata totală a reședinței sale în Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei printr-o interpretare eronată (restrictivă) a articolului 132 din Constituție. Potrivit acestuia, reședința sa în Croația după 17 noiembrie 1991 ar fi trebuit să fie considerată reședință națională de către SEC. În primul rând, reclamantul a susținut că nici Constituția, nici Legea privind punerea în aplicare a Constituției (*Уставен Закон за на Уставот на РМ*), nici o altă lege nu au impus un termen limită de aplicare a articolului 132 din Constituție, care este o dispoziție tranzitorie. În al doilea rând, acesta a susținut că articolul 132 din Constituție, precum și celelalte dispoziții ale Constituției și ale statutelor relevante, nu specifică faptul că perioada acceptată de reședință în celelalte republici ale Republicii Socialiste Federative Iugoslavia ar fi limitată la perioada anterioară intrării în vigoare a Constituției sau la orice altă perioadă. Întrucât nici Constituția, nici statutele nu reglementau modul sau durata aplicării articolului 132 din Constituție, reclamantul a susținut că dispoziția menționată ar fi trebuit să fie interpretată de SEC în conformitate cu convențiile privind drepturile omului și cu Convențiile de la Viena din 1978 și 1983 privind succesiunea statelor, adică în sens larg, nu restrictiv. Acesta a susținut că nu i se poate reproșa că a părăsit Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei pentru Croația în 1987 și că a rămas acolo pentru o anumită perioadă de timp după dezintegrarea Iugoslaviei, și că a făcut acest lucru din

motive economice. În sfârșit, reclamantul a susținut că a fost discriminat în raport cu alți candidați la alegerile prezidențiale din 1994 și 1999, și anume domnul K. Gligorov în 1994 și domnul V. Tupurkovski în 1999, ale căror candidaturi au fost acceptate de o SEC cu o componență diferită. Acesta a susținut că SEC nu a aplicat dispoziția menționată anterior în același mod în cazurile lor și în cazul său. Reclamantul a solicitat Curții Supreme să ordone SEC să notifice și să facă publice deciziile sale privind candidaturile dlui K. Gligorov și dlui V. Tupurkovski.

La 24 martie 2004, Curtea Supremă a respins contestația reclamantului, considerând că durata totală a reședinței sale interne a fost evaluată corect de SEC. Curtea a considerat că Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei și-a declarat independența odată cu adoptarea Constituției la 17 noiembrie 1991, astfel încât articolul 132 din Constituție putea fi aplicat numai pentru perioada anterioară acestei date. Aceasta nu a răspuns în mod direct la afirmațiile sau argumentele reclamantului.

La 29 martie 2004, reclamantul a solicitat Curții Constituționale (*Уставен Суд на РМ*) o ordonanță de anulare a deciziilor Curții Supreme și SEC în temeiul articolului 50 § 1 și al articolului 110 § 3 din Constituție. El a numit petiția o cerere de protecție a unui drept electoral (*барање за заштита на избирачко право*). În fața Curții Constituționale, reclamantul a repetat afirmațiile pe care le-a făcut și argumentele pe care le-a avansat în fața Curții Supreme, adăugând că dreptul său de a candida la alegeri în temeiul articolului 23 din Constituție și al articolului 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție a fost încălcat. De asemenea, acesta s-a plâns că nu a primit un răspuns motivat din partea Curții Supreme la argumentele sale.

La aceeași dată, reclamantul a depus o cerere aproape identică la Curtea Supremă, solicitându-i să adopte o poziție comună cu privire la decizia sa din 27 martie 2004 (și să o anuleze) în cadrul unei sesiuni comune a celor trei camere ale sale.

La 31 martie 2004, Curtea Constituțională a respins petiția reclamantului ca fiind incompatibilă *ratione materiae*. Aceasta a considerat că dreptul de a candida la alegeri nu se numără printre drepturile și libertățile individuale menționate la articolul 110 § 3 din Constituție a căror încălcare poate fi contestată în fața Curții Constituționale prin intermediul unei petiții individuale. Potrivit Curții Constituționale, SEC și Curtea Supremă aveau competența exclusivă de a proteja dreptul în cauză în temeiul articolului 10-e din Legea privind Alegerea Președintelui Republicii. În plus, Curtea Constituțională a considerat că nu avea competența de a examina plângerea în temeiul articolului 3 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Decizia Curții Constituționale a fost luată fără audieri.

Nu este clar dacă Curtea Supremă a dat curs cererii reclamantului de adoptare a unei poziții comune și de anulare a deciziei sale din 27 martie 2004. Reclamantul a fost privat de posibilitatea de a candida la alegeri. Alegerile au avut loc la 14 și 28 aprilie 2004.

B. Legislația internă relevantă

1. Dispozițiile relevante din Constituție care definesc atribuțiile Președintelui Republicii.

Articolul 79 din Constituție (*Устав на Република Македонија*) prevede că

Președintele Republicii este comandantul suprem al forțelor armate ale Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei.

Articolul 84 din Constituție (*Устав на Република Македонија*) enumeră competențele discreționare ale șefului statului. Președintele Republicii are competența de a: (1) nominaliza o persoană potrivită pentru a forma guvernul; (2) numi și/sau demite prin decret ambasadorii și alți reprezentanți diplomatici ai Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei *în străinătate*; (3) *accepta scrisorile de acreditare și de rechemare ale reprezentanților diplomatici străini*; (4) *propune doi candidați pentru a face parte din Curtea Constituțională*; (5) *propune doi candidați pentru a face parte din Consiliul Judiciar al Republicii*; (6) *numi trei membri în Consiliul de Securitate al Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*; (7) propune candidați pentru a deveni membri ai Consiliului pentru Relații Interetnice; (8) numi și/sau revoca alți deținători ai funcțiilor publice și de stat stabilite de Constituție și de lege; (9) acorda decorații și distincții; (10) acorda grațieri; și (11) *îndeplini alte atribuții stabilite de Constituție*.

Articolul 90 § 1 din Constituție prevede că președintele Republicii este obligat, în termen de 10 zile de la formarea Adunării, să încredințeze mandatul de formare a guvernului unui candidat din partea partidului sau partidelor care dețin majoritatea locurilor în Adunare.

Articolul 75 §§ 1 și 2 din Constituție stipulează că statutele sunt declarate prin decret (promulgare), semnat de președintele Adunării și de președintele Republicii.

Articolul 75 § 3 din Constituție prevede că președintele Republicii poate refuza să semneze un decret prin care o lege este declarată în vigoare. Dreptul său de veto asupra legilor este doar provizoriu, deoarece aceeași dispoziție stipulează că, în cazul în care Adunarea adoptă din nou statutul cu majoritatea voturilor din numărul total al reprezentanților săi, Președintele Republicii este obligat să semneze decretul.

Articolul 75 § 4 din Constituție prevede că președintele nu are dreptul de a refuza promulgarea acelor legi care, în conformitate cu Constituția, pot fi adoptate numai cu o majoritate de două treimi din numărul total al reprezentanților Adunării.

2. Exerțarea altor competențe constituționale

Articolul 63 §§ 1, 3 și 4 din Constituție prevede, *inter alia*, că reprezentanții Adunării sunt aleși pentru un mandat de patru ani și că noile alegeri trebuie să aibă loc în ultimele 90 de zile ale mandatului actualei Adunări. Mandatul reprezentanților poate fi prelungit numai în timpul unei stări de război sau de urgență.

Articolul 63 § 7 din Constituție stipulează că Adunarea este dizolvată atunci când mai mult de jumătate din numărul total al reprezentanților săi votează pentru dizolvare.

Articolul 71 § 1 din Constituție prevede că dreptul de a propune un proiect de lege este acordat fiecărui reprezentant al Adunării, Guvernului și unui grup de cel puțin 10.000 de alegători.

Articolul 71 § 2 precizează că orice cetățean, grup de cetățeni, instituție sau asociație poate depune o inițiativă de adoptare a unei legi la organismele autorizate.

Articolul 90 § 3 din Constituție stipulează că Guvernul este ales de Adunare la propunerea persoanei nominalizate de Președintele Republicii și pe baza programului, cu

votul unei majorități din numărul total de reprezentanți ai Adunării.

Articolul 92 din Constituție prevede, *inter alia*, că guvernul și fiecare dintre membrii săi sunt răspunzători în fața Adunării, care poate da un vot de neîncredere în guvern.

Articolul 93 din Constituție prevede, *inter alia*, că guvernul are dreptul de a-și prezenta demisia.

PLÂNGERI

1. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 3 din Protocolul nr. 1, că dreptul său de a candida la alegerile prezidențiale a fost încălcat. În special, acesta a susținut că SEC și Curtea Supremă au ajuns la concluzia incorectă și nedreaptă că nu a îndeplinit cerința de zece ani de reședință națională. Aceste autorități ar fi aplicat în mod incorect și arbitrar articolul 132 din Constituție în cazul său. El afirmă că deciziile lor au fost inspirate politic.

2. În plus, fără a invoca vreo dispoziție a Convenției, reclamantul s-a plâns că nu a primit o decizie motivată din partea Curții Supreme care să răspundă argumentelor și afirmațiilor sale; Curtea Constituțională a încălcat dreptul său de acces la o instanță prin respingerea cererii sale de protecție a drepturilor sale electorale; și Curtea Constituțională nu a organizat o audiere înainte de a lua o decizie.

LEGEA

1. În temeiul articolului 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție, reclamantul s-a plâns că a fost împiedicat să candideze la alegerile din 2004 pentru funcția de Președinte al Republicii din Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei.

Articolul 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Înaltele Părți Contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condiții care să asigure libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ».

Curtea reamintește că articolul 3 din Protocolul nr. 1 garantează „alegerea legislativului” și că termenul „legislativ” nu înseamnă în mod necesar parlamentul național. Acest cuvânt trebuie interpretat în lumina structurii constituționale a statului în cauză (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea *Mathieu-Mohin și Clerfayt c. Belgiei* din 2 martie 1987, seria A nr. 113, p. 23, § 53; și *Matthews c. Regatului Unit* [GC], nr. 24833/94, CEDO 1999-I, § 40).

În două cazuri anterioare, Comisia a considerat că puterile șefului statului nu pot fi interpretate ca «legislative» în sensul articolului 3 din Protocolul nr. 1 (a se vedea *Baskauskaite c. Lituaniei*, nr. 41090/98, decizia Comisiei din 21 octombrie 1998; și *Habsburg-Lothringen c. Austriei*, nr. 15344/89, decizia Comisiei din 14 decembrie 1989, Decizii și rapoarte 64, p. 211).

Cu toate acestea, Curtea nu exclude posibilitatea aplicării articolului 3 din Protocolul nr. 1 la alegerile prezidențiale. Ea reamintește că această dispoziție consacră o caracteristică a unei „democrații politice efective”, pentru asigurarea căreia trebuie să se

țină seama nu numai de competențele strict legislative de care dispune o instituție, ci și de rolul acestei instituții în ansamblul procesului legislativ (a se vedea hotărârea *Matthews c. Regatului Unit*, citată anterior, §§ 42 și 49). În cazul în care s-ar stabili că funcția de șef al statului a primit competența de a iniția și de a adopta acte legislative sau deține competențe extinse de control al adoptării actelor legislative sau competența de a cenzura principalele autorități de legiferare, atunci aceasta ar putea fi considerată, fără îndoială, drept un „organ legislativ” în sensul articolului 3 din Protocolul nr. 1.

În speță, Curtea nu găsește niciun indiciu potrivit căruia competențele șefului statului sunt de natură să îl facă parte din «organul legislativ» al statului pârât.

În primul rând, aceasta observă că președintele Republicii nu are competența de a iniția legi, însoțită de competența de a le adopta (a se vedea articolul 71 §§ 1 și 2 și articolul 84 din Constituție).

În al doilea rând, Președintelui Republicii nu i-au fost acordate competențe extinse de control al adoptării legislației sau de cenzurare a principalelor instituții responsabile de inițierea și adoptarea legislației.

Prin urmare, Președintele Republicii nu a beneficiat, în drept sau în practică, de un drept de veto absolut asupra legislației adoptate de Adunarea Națională. În temeiul Constituției, președintele se bucură doar de o putere discreționară limitată de a suspenda provizoriu promulgarea legilor adoptate de Adunare (a se vedea articolul 75 § 3 din Constituție). În plus, președintele nu a fost investit prin lege sau în practică cu un drept discreționar nelimitat de a dizolva Adunarea Națională. Adunarea este dizolvată din proprie inițiativă (articolul 63 § 7 din Constituție) sau la sfârșitul mandatului său (articolul 63 §§ 1, 3 și 4 din Constituție coroborate). În cele din urmă, președintele nu a fost investit prin lege sau în practică cu o putere discreționară nelimitată de a numi sau demite guvernul sau membrii acestuia, fără ca Adunarea să aibă ultimul cuvânt în această privință. În afară de puterea discreționară de a desemna persoana potrivită pentru a forma guvernul (articolul 90 § 3 din Constituție), Curtea constată că președintele nu are alte competențe asupra inițiatorului principal al legislației. Curtea observă că Adunarea este cea care numește sau demite guvernul sau membrii acestuia (articolele 90 § 3, 92 și 93 din Constituție).

Rezultă că această parte a cererii este incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției în sensul articolului 35 § 3 din aceasta.

2. În esență, reclamantul s-a plâns, de asemenea, în temeiul articolului 6 din Convenție, de faptul că în speță Curtea Supremă nu a luat o decizie motivată și nu a răspuns argumentelor sale, iar Curtea Constituțională i-a refuzat accesul la o instanță și nu a organizat o audiere.

Articolul 6 din convenție prevede, în părțile sale relevante, următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa”.

Curtea constată că obiectul procedurii în cauză îl constituie stabilirea drepturilor politice ale reclamantului, în special a dreptului său de a candida la alegerile prezidențiale.

Curtea observă că procedurile privind litigiile electorale nu intră în domeniul de aplicare al articolului 6 din Convenție, în măsura în care acestea privesc exercitarea drepturilor politice și, prin urmare, nu au nicio legătură cu „drepturile și obligațiile civile” în sensul articolului 6 § 1 din Convenție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Pierre-Bloch c. Franței*, hotărârea din 21 octombrie 1997, *Rapoarte ale hotărârilor și deciziilor*, 1997-VI, p. 2223, § 50; și *Cheminade c. Franței* (dec.), nr. 31599/96, ECHR 1999-II).

Rezultă că această parte a cererii este incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției, în temeiul articolului 35 § 3 din Convenție.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate

Declară cererea inadmisibilă.

Georg RESS
Grefier adjunct

Mark VILLIGER
președinte